

1.

Tri ure od francoskega mesta Tulón na medzemeljskim morju leži mestice Hiér z imenom. Če je kje na zemlji kraj, ki zasluži ime raja, je gotovo ta kraj. Na tréh stranéh je od hribov obdan, proti morju ga varjejo sterme skale valov morja. In tako leži mestice v mičnim dolu, ki se kakor vert od stvarnikove roke obdelan na vse strani noter do gorá razsprostira. Tu ne vejo, kaj je zima. Tako je, kakor če bi natura tukaj nobeniga počitka ne potrebovala. Kadar je pri nas na slovenskim vse golo in merzlo, kadar sneg in led gore pokrivata in vsak gorke peči iše, cvetó ondi pomoranče in zlahtne dišeče cvetlice in v gostih logovih pihljá hladna senca vtrudenemu človeku počitek. Rés je, da se včasi poleti iz mnogih jezér, kadar dolgo ne dežuje, megle valé in žugajo prebivavcam nevarnost, kakor če bi prav nalaš človeka opominjati hotle, da na zemlji nikjer ni popolnega raja; pa takrat pihljajo

tudi od morja hladne sapice, ktere ne razhlajajo samo silne poletne vročine, temuč razpodé tudi vlažne megle čez goré.

Ali bi ne bilo misliti, da tú zgolj srečni ljudje živé? Hud sovražnik človeške sreče: marsiktere bolezni, katerim sta človeški život in duša podveržena, se tú ne more izcimiti; zakaj vsi, ki so na životu ali na duhu bolni, pridejo tu sim in odidejo večidel smerti. Pa drug nepremagljiv sovražnik človeške sreče, ki v človeškim sercu prebiva, svojo ljubnost in posvetnost, je tudi tú svojo močnost ohranila, zakaj kjer le ljudje živé, ondi je tudi greh doma in razdera raj, ki nam ga je božja roka zidala.

Kmaló potem ko se je pisalo 1608 je stala na nekim hribu proti severju lesena kočica, prosta in ne prevelika, pa čedna in snažna od zvunej. Pomorančne drevesa so rastle na treh straneh ob nji, in so dajale kot prijéten gojzdič hladno senco prebivavcom, ki so se truda in prizadevanja čez dan oddahniti hotli. Veselje so imeli, zlati sad in módro (plavo) nebo gledati. Ko je sonce v zaton šlo, so se igrali trijé otroci med trémi in sedmimi leti na toplih in mehkih tléh in star mož s sédimi (sivimi) lasmi je gledal z veselimi očmi starega očéta

otročiče, v red deval njih igrače, in jih je miril, ko sta se dva fantka skregala, malo punčico na kolénih zibaje.

Mati teh otrok, kakih dvajset in pet lét stara žena, pride k njim z večerjo. Otroci so bili ko cvetéče rože in veséli kot mlade ptičice. Stari oče je imel serčno veselje nad njimi. Ali žena ni srečna mati bila? Oh, ni ne bila. Na obličju se ji je bralo, da ji je nekaj serce težilo, kar je bolno dušo razodevalo.

„Mina,“ ji reče stari mož, „tako žalostna si danas! Ali te je moj sin zopet razžalil?“

„Bogu bodi potoženo,“ mu odgovori žena, zjokaje se, „rěci moram, da. Tako srečni bi lahko bili, tako dobro kmetijo imamo, otroci so zdravi in nas rezveseljujejo, in vunder mož še s tém ni zadovoljin. Delo izročuje hlapoom in namesti otroke podučevati se klati od jutra do večera, mnogokrat do pozne noči po polju in po gojzdih, in ima svoje veselje, kadar uboge živali pobija in strelja. Potem pride domú, je nevoljin in goderná, mi ne da prijazne besedice, pogleda uboge otroke komej, ki svoje ročice za njim molé in gre, ko komaj par ur počiva, zopet od doma. Oh, bojim se, da je v hudobno družbo zašel.“

„O ubogi moj zapeljani sin!“ je zdihnil starček. „Lenart je bil sicer dober, vedno je bil veselje in radost moje starosti, in še le dve léti sim ga je ta nesrečna strast, to nedelavno, pušobno življenje v svoje mreže vjelo. Pač prav imaš Mina, ko od hudobne družbe govoriš. Brata Luka in France, s kterima se pečá, sta neotesana divja paglovca, kterih nobeno pravšno delo ne veseli in se s potepanjem preživita. Vse mora drugač biti; še nocoj moram z njim govoriti.“

„Oh, govoríte, govorite, tast!“ je prosila mlada žena. „Bog Vam to mnogokrat poplačaj, ako nesrečni ženi moža in zapušnim otročičem očeta nazaj pripeljete!“

Mina se je potem v hišo vernila, večerjo za moža in za hlapce ter dékle pripraviti. Kmalo po tém pride mlad mož, velik in močan, čverste postave in z zagorelim obličjem iz za ogla.

Dolgo puško je imel čez pléča, dolg nož na strani in kodrast pes je tékel pred njim.

„Dober večer, Lenart!“ ga posdravi stari mož. Sin ga tudi, pa godernjavo pozdravi, in je hotel memo njega smukniti. „Oj, moj ljubi sin,“ mu reče stari mož,

„ali ne znaš svojega očeta prijazno pozdraviti? Ali nečeš svojih otrok viditi?“

„Nevtégnem!“ odgovori Lenart. „Koj, koj moram zopet od hiše!“

„Pa kam?“ ga vpraša stari oče. „Sonce že zahaja, potniki išejo prenočiša, délavci gredo s polja, in vsak je zopet med svojimi ljubimi, od katerih so ga opravi dneva ločili, in samo ti ne misliš na to, da moraš tudi v svoji hiši biti in de te žena in otroci viditi želé?“

„Me nič ne potrebujejo!“ odgovori Lenart merzlo. „Sej ste vi tu, če jim je varha treba!“

„Kaj praviš?“ reče stari oče na to, pa bolj s glasom britkega začudenja kakor očitaje. „Ljubi sin, ali misliš, da zamoreš svete dolžnosti, ktere ti je Bog kot možu in očetu naložil, kar tako drugim izročiti? Ali je samo to tvoja dolžnost, da samo v sili svoje ljube braniš? Ali ni mar bolj tvoja dolžnost, zvest gospodar in oče biti? Ali ni tvoja dolžnost, s svojo ženo vse skerbi deliti, s svetom in djanjem pomagati, hišo in kmetijo gospodariti? Ti govoriš od varstva? Kaj misliš s tém? Ali misliš, da nas bi tolovaji in morivci ali divje zverine

napadli, zoper ktere bi tvoje otroke in sebe braniti iméli? Prav imaš, ljubi sin; res je, da bi nam varstva tréba bilo, toda drugačnega, kakor ti misliš. Jez menim, varstva nebeškega očeta, kateri svojo vsegamogočno roko nad življem cele rodovine derži; pa pri tem bi bilo tudi dobro, če bi hišni gospodar pri svoji družini bil in bi z njo prositi, moliti in se zahvaliti pomagal!“

„Ne vém,“ je rekel Lenardo jezen, „kaj imate danas toliko nad mano grajati!“

„O ne samo danas!“ odgovori starček urno na to. „Že dve leti imam to nad tabo grajati; pa nisim še storil tega, ker nisim — in zakaj bi ne povedal, — kir nisim serca za to imel. Če ti torej zdaj rečem, da te je ljubi Bog vrednega spoznal, te očeta tréh otrok storiti, ktere imaš ti rediti in učiti, bi vunder misliti bilo, da bi znal svojé otroke rediti. Očetu pa réči, kaj mu je za otroke storiti, še starega očeta lahko ne stane. To mu da britko pričanje, da njegov sin še ni vredin, oče biti!“

„Oče!“ reče Lenart na to divje in skorej s žugajočim obličjem. „Veste, da zamorem veliko prenesti, kar vas zadéne; vediti morate pa tudi, ktere so moje hišne pravice!“

„O, dobro vem to!“ je rékel stari oče urno, pa modro in pokojno. „Tvoja hišna pravica je, da zamoreš to svojo lastno hišo zopet podreti, kadar te je volja. Jez pa ne mislim té lesene hiše, temuč tvojo družino. Marsikaj imaš v rokah, s čimur moreš blagor svoje hiše razdréti. Svojo ženo jeziti do smerti, svoje otroke na pot dušne in telesne revšine peljati, svojemu staremu očetu poslednje dni z žalostjo greniti, da bo britkosti umerl. To je tvoja hišna pravica, in če se je hočeš poslužiti, ne vém za nikogar, kateri bi ti zamogel napotje delati“

Stari mož je govoril té besede z glasom, kateri je globoko serčno žalost razodeval; skoraj so mu solze oči zalile. Da bi pa svojo lastno ginjenost skril, je vzel malo hčerko na ročej, ji je lepe lasčke gladil in jo poljuboval; fantka pa sta stala, eden na levi, drugi na désni strani, žalostno pogledovaje zdaj očeta, zdaj starega očeta, ker sta si pač mislila, da nékaj ni prav.

Lenart je s kislim obrazom pred se gledal in je črnega psa, kateri se mu je približal, z nevoljo od sebe bacnil. Gotovo sta se v njem dobri in hudi duh bojevala, in zdélo se je, kakor če bi bil hudi duh močnej. Z nemirnim sercom je stopal sim ter tje, vzame

puško s pleč, jo obési na drevo, vstane naglo, ter reče osorno: „Oče govorite kaj imate zoper mene?“

„To imam zoper tebe, da staro ljubezin opušáš!“ mu odgovori starček z besedami svetega pisma, v katerim je bil nenavadno podučen. „Kaj so ti storili žena in otroci, da jih zanemarjšaš? Kaj ti je storil Bog v nebésih, da njegovo sveto zapoved, katero ti je v serce zapisal, tolikrat prelomiš?“

„Preojstri ste z mano!“ odgovori Lennart. „Kaj pa še dalje storim! Ali je to kaj tako hudega in gerdega, če grem na lov?“

„Vse je na okoljnostih ležéce v katerih se to godi,“ mu odgovori starček s krotkejšim glasom. „Lov ni tvoje delo, in če bi se to le včasih zgodilo, bi imelo tudi malo pomeniti. Pa to potepanje je zdaj tvoja navada postalo; tvoje prave opravila zanemarjšaš pri tem; pustiš, da hlapci in deklet gospodarijo, kakor se jim poljubi; mnogokrat te ni več dni in noči dam, ne prašáš ne po ženi ne po otrocih, ki po tebi hrepené, in kadar dam prideš, ne prineseš mirnega duha sabo, temuč nevoljiv, preperljiv si in nihče ti ne more vstréči. Tako razdéraš tihi mir svoje zveste pridne Mine; svojim lastnim otrokam si ptuj in se deváš ob njih ljubezin, ob njih zaupanje

do tebe. Z eno besedo: zavoljo tvojega malovrednega in nevarnega razveseljevanja pozabiš svoje dolžnosti kot mož in oče in kot gospodar, in če,“ je pristavil starček z milim glasom, „če si po lastnih otrocih skusil, kako nadležen si svojim staršem bil, ako veš, kako sladko je, če se starši svojih otrok veseliti morejo, smem pač tudi reči, da pozabiš ti dolžnosti sinu, in ne pomisliš, kako globoko v serce me mora boleti, če te ne vidim po nobeni dobri poti hoditi!“

Lenarta je todo milo grajanje njegovega življenja globoko v serce speklo. „Nisim mislil tega,“ je rekel. „Nikogar ne bom žalil!“

„Žališ pa vunder, ljubi sin!“ mu je oče urno vgovoril. „Človek tudi greši, če dobro storiti opušča. Narhuje se mi pa zdi, Lenart, da ti neveš, v kako nevarni družbi da si. Tvoja tovarša na lovu, oba Lucila in mladi France, ti ne dajajo najboljšega izgleda. Dva njih nista oženjena in stari Lucilov je pa tirán v svoji hiši; s svojo ubogo ženico dela kakor z robinjo in se ne sramuje jo tepsti. Njegova kmetija je skorej na nič prišla in če ne bo kmalo pomoči, bo kmalo vse žalostno končalo. Ljubi sin, ali spoznaš, da tudi tebe kaj takega čaka? Ko

se tako postopaje vlačiš, se odvadiš vsacega pravega dela; na lovu pridejo malokadaj dobre misli v tvoje serce; taki lovci, kakoršni so tvoji tovarši, so večdel igravci in pijanci in ena dobra misel za druga zginuje iz njih serc. Z lovom in streljanjem žival se začne in z ubijanjem ljudi se nehá. Lenart, moj dragi sin, ali si naenkrat ob vse zaupanje do mene, da mi nič več ne verjameš, ko ti samo vse dobro želim?“

Te očetove besede so globoko v Lenartovo serce segle. Ves skesan je stal pred svojim starim očetom. Vedel ni kam bi svoje oči obrnil. V tla je gledal. Če pa ni koj téga svojega skesanja očitno razodel, ga je samo sromota nazaj deržala, v kateri je priča svojih otrok stal, da si ravno si niso mogli vsega umeti, kar se je zgodilo. Tako se sramujejo vsi, kateri svojo krivico, svoj gréh spoznajo in obžaljujejo. To je božji dihlej dobrega duha, ki gre čez dušo, in stori, da se oči v tla obernejo. To je hip, kateri razloči, ali je sklep poboljšanja močnejši, kakor zaterjeno serce ali ne.

Žali Bog! da se je za Lenarta v njegovo nesrečo razločilo. Njegova žena Mina stopi iz hiše in hiti proti svojemu možu. Ka-

kor prava, ljubezniva žena ga prime za roko ter reče: „Hudobni mož, ali prideš zopet enkrat k svoji Mini? Ali ne maraš ne za mene ne za otroke nič več, ker si nas tako dolgo zapustil?“

Kaj pa so opravile te besede polne ljubezni in dobrih misel? Ko bi trenil, so zginile z Lenartovega obličja znamenja obžalovanja in sramú; serd, jeza in oholost so stopile na njih mesto in so gorele iz njegovih oči.

„Ali to je vajni namen?“ je rekel serdito. „Pogovorila sta se le zastran mene! Svojo dušo hočeta na meni pasti, kakor na ubogim grešniku, ki na kolenih milosti prosi? Da bi vaji!“

In to izgovorivši potegne svojo puško z drevesa, pokliče psa in teče od ondi. Mina, otroci in stari oče so klicali nazaj se jokaje. Nič ni maral za to. Vihraje kot divjak je kmalo v gojzdu zginil.

To je storila svojoljubnost in napuh, ki sta božjega duha premagala. To je že mnogokrat vse revšine in nadloge oslepljenim ljudem prineslo. Ako bi Mina ne bila prišla, ali če bi bila od dalječ stala tiho in mirno, — Lenart bi bil pred svojega očeta na kolena padel, se na serce svoje žene vergel

in odpušanja prosil ter poboljšanje obljubil. Ko je pa Mina tako nenadoma vmes stopila, mu je, če ravno je iz ljubezni očitala v času, ki si je Lenart sam najhujše očital, vgasnil v enim hipu boljši duh in hudoba se ga je zopet polastila in je še več družih hujih hudob sabo pripeljala.

Rés je, da bi marsikdo, če bi ljudi in njih slabosti bolj poznal, marsiktero zaterjeno in zadivjano serce na pot obžalovanja, pokore in poboljšanja pripeljati mogel; in dober namen o nepravim času, očitovanje o nepravim času in tudi nepravčasna priserčnost so že marsikaj poderle, kar je dobra beseda na pravim mestu in o pravim času dobrega storila.

Obžalovanje zgubljenega sina, ki se je v besedah popolne ponižnosti razadelo: „Nisim vreden, se vašega sina imenovati!“ To obžalovanje je razodevalo rés prerrojeno serce; zakaj, ako je kdo v Kristusu, je prerrojena stvar. Lenart pa še ni poznal Gospoda Kristusa, da si ravno je bil kristijan. In tako je stopil, ko se je poboljševati začel, znova in dosti urneje na pot pogubljenja.

2.

Kako uro po polnoči, ki je prišla po tem za Lenartovo familio takō žalostnim dnévu, je naenkrat nekdo silno zlo, skoraj plašno na hišne vrata poterkal. Mina, ktera ni mogla spati, ker ji je žalost serce razjedala, vstane, steče k vratam ter praša: „Kdo je?“

„Za božjo voljo te prosim, odpri mi!“ odgovori njéni mož. Mina odpre in Lenart prisope bled in žalostin zapre vrata s takim strahom in tako plašno za sabo, da bi bil kdo misliti mogel, da ga tolovaji podé.

„Kaj ti je, Lenart?“ ga vpraša Mina vsa plašna. „Ali te je kaka nesrčca zadéla? Oh, govori Lenart. Tvoje molčanje, tvoja nepokojnost me bo morila!“

„Mina,“ reče na to mož, „vedno si mi rekla, da me ljubiš. Verjamem ti, pa prepričaj me! Ako bi te kdo prašal, ali sim bil to noč doma, ali boš rekla, da sim bil? — Odgovori!“ je govoril Lenart s plašno hitrostjo, — „ako me resnično ljubiš, ali mi boš storila, česar te prosim?“

Preden se je pa preplašena Mina še zbrihtati mogla, je slišala nekoga priti. Starega očeta je nenavadni hrum zbudil, prišel

je ter prašal, kaj da je. Lenart plane pred njega, pade na kolena ter reče: „Oče, nisim, da mi iz ljubezni kaj storite! Ako imate z svojim sinom še usmiljenje, me rešite in pregovorite mojo ženo, da tudi enako stori!“

„Ne umim te!“ odgovori starček. „Kaj se je le zgodilo? Kaj nama je storiti, da te rešiva? In pred kom? Kdo ti hoče kaj hudoga?“

„Oh! usmilite se me!“ je zdihnil Lenart. „Nekega moža sim ubil!“

„Ubijavec!“ zavpije starček in stopi par stopinj od svojega sina nazaj; Mina pa se je glasno zajokala in na stol omedléla.

„Oče,“ je rekel Lenart dalje, „ne sunite me v najhujo revšino! Ne zaverzite me, preden ste me slišali. Vse bodete zvedli, vse, pa zdaj še ne, — nimam beséd za svoje hudodelstvo. Rešite me! Mogoče je, da me ne bodo izsledili! Če me pa izsledé, če vas in Mino po meni prašajo, ali hočete reči, da sim to noč doma pri vas bil?“

„Krivo prisego, krivo pričo tirjaš tadaj od naju?“ ga praša starček.

„Pred ljudmi, pa ne pred Bogom!“ je pristavil Lenart urno. „Vsako pokoro bom storil, katero mi bodete naložili; ves čas svojega življenja hočem v revšini, v samoti

živeti, samo rešite me pred človeško pravico. Oče, Mina! — ali se vam nič ne smili nesrečni Lenart?“

Starček je molčal. Ljubezin in usmilenje s svojim sinom in strah pred Bogom in njegovo sodbo so se bojevali v njegovim sercu.

„Jez storim to!“ je rekla nazadnje Mina serčno. „Nej poginem jez, če te le moram rešiti, Lenart!“

„Stoj!“ reče starček na to. „Tako urno ne prodajaj svojega zveličanja! Ne vém še, kaj storiti! Oba morava pa edina biti, ako hočeva Lenarta rešiti. Nazaj vzemi svojo besedo, Mina! Jutro zjutraj se bovo posve-tovala, zdaj pa prosimo Boga, da nas raz-svetli. Pojdi zdaj počivat, moj sin, če ti je mogoče počivati in prosi tudi sam Boga, da tvoje serce vodi in ti pové, kaj ti je storiti!“

Starček je šel potem v svojo spavnico in rekel obema, tudi to storiti.

Zjutraj je bila v mestu govorica, da je bil v bližnjim gojzdu neki mož, lovec so-sedne grašine, ubit. Našli so ga v kervi in prinesli v njegovo hišo.

Ker sta Lucilova dva slabo slovela, je ljudstvo kmalo reklo, da sta ga ta dva ali pa da sta vsaj zraven bila. Tudi mladega

Franceta so imenovali, Lenartovo ime pri tem izgovoriti, je pa ljudstvo se nekako balo, da si ravno je bilo znano, kako rad in kako mnogokrat je bil v njih družbi. Pa kmalo je moglo ljudstvo molčati, ker je gosposka to govorico v boljše tréh natolcovanih obernila, ker so oba Lucila, kakor tudi Franceta zavoljo preteprov v mraku že zaperli. Lovec pa je mogel še lé o polnoči umorjen biti, ker je umorjeni do enajste ure zvečer doma bil.

Kar se je Lenart dom vernil, ga ni bilo več mirú v njegovi hiši. Samo v gréhih zastaran hudodélc, kateri je svojo vést popolnoma umoril, se zamore po storjenim hudodélstvo mirno spat vléči; Lenart je bil pa še le začetnik in novinc v hudobnim življenju. Njegova vést ga je strašno terpinčila in ni mu bilo mogoče zaspati. Mina je celo noč prečula z molitvijo in jokanjem. Prizadevala se je, svojega moža potolažiti in mu serčnost dajati. Stari oče pa je molil in strašni boj prestati imel, ki sta mu ga očetovska ljubezin in strah pred Bogom v sercu delala.

Dan se še ni napóčil, ko je prišel v sinovo stanico in mu pokojno rekel, mu povédati, kaj se je zgodilo, rekoč, da še lé potém skleniti more, kaj storiti.

Lenart je začel tadaj pripovedovati: „Zapustil sim vas z nesrečno mislijo, da sta oba sklenila, me ponižati in se mojega ponižanja veseliti. Domišljeval sim si, da nikakor ne živim, da bi me kdo grajati mogel; hud sim bil, oče, da ste ravnali z mano, kakor z majhnim otrokom, še bolj hud sim bil pa, Mina, ko si z očetom potegnila, ker sim mislil, da boš ravno ti se za mene vlekla. Tako sim vas zapustil ves divjev in zlobin, in ne tajim tudi ne, da sim mislil, se nad vama znositi. Več ur sim lazil po gojzdu. Jasna, mesečna noč je bila. Vse je v miru počivalo, samo v meni je hudoba živela in če bi mi bila kaka žival na streljaj prišla, bi se mi bilo morebiti moje kervoželjno serce razhladilo. Po kervi sim hrepenel. Ali pravični nebeški Bog je hotel, da se je moja hudobija, moja nesreča dopolnila. Sam sim ostal v gojzdu, poln poželjenja moriti. Ves nevoljen sim se vergel na mah; vedno bolj me je vprašanje gnalo: „kaj boš storil?“ Kar zaslišim nekoga priti — in kmalo potem stoji grofovski lovec pred mano. Prašal me je ojštro, kaj delam tu v grofovim logu in mi je še nekaj rekel. To je storilo, da je moja vroča kri popolnoma zavrèla. Zgrabil sim kar svojo puško, jo napnem, name-

rim in sprožim v lovca: Padel je v svojo kri na tla, — njegovo kri sim videl tēci in zdaj je nekaj v meni zaklicalo: Umorivec, ubijavec! — Neizrečena strahota me je obšla. Kakor Kajn sim lazil s kervavimi rokami po gojzdu. Večkrat me je misel opominjala, se umoriti, pa serčnosti nisim imel; spomnil sim se vas, svojih otročičkov. Oh, ni je večje martre v peklu od moje. Tako sim se tu sim vernil. In zdaj vse véste. Moje življenje je v vaših rokah. Nečem vas prositi, mi življenje pustiti. Sit sim ga do gerla. Storite mi, kar ste mi priča Boga storiti dolžni. Zdaj sim bolj pokojin, — in mislim, da bi zdaj lahko umerl, da bi le svoje hudodelstvo izbrisal!“

„Nikdar ne!“ je rekla Mina, se jokaje. „Ne smeš umreti, Lenart! Nej mi Bog, ako njegove milosti ne zaslužim, moje gréhe zarajta, jez te bom rešila. Prisêžem na zveličanje svoje duše, da ga nisi ti umoril!“

Stari mož je s svojo glavo pomajal in modro rékel: „Mina! ali ti sveta zapoved božja, zveličanje tvoje duše tako malo velja, da si tako urno pripravljena, jo darovati?“

„Kaj pa hočete storiti, stari oče?“ ga praša na to žena plašno in trepetaje.

„Resnico govoriti!“ ji odgovori starček pokojno, in oči so mu solzne prihajale. —

„Ljubi sin,“ je govoril dalje k Lenartu ober-njen: „jez te ne bom tožil, če me pa sod-nija praša, ali si ti umorivec, bom rekel: Ja, ti si! Božja milost je velika in mo-gočna; vsegamogočni in vsegausmiljeni Bog vodi človeške serca kakor potoke; Bog edini te zamore še rešiti, mi pa ne. Storil bom, kar mi bo mogoče; pričal bom za tvoje sicer dobro serce, kolikor bom le mogel; morebit da bo beseda, prošnja šestdeset lét starega moža sodnike omečila; morebit da se kralj tvoje mladosti usmili. Pa to je božja rěč, ne človeška. Lenart, jez zamorem viditi tvojo glavo pasti, da si ravno bi mi to smert pri-neslo, pa krivo ne morem za tebe pričati in svetega pravičnega Boga za pričo laži kli-cati! Če tudi kot umorivec umerješ, — tudi hudodelnik na križu je našel milost pri go-spodu; potem se bomo v večnosti zopet vi-dili. Če pa za tebe krivo pričam, sva oba za večno pogubljena!“

Lenart je poslušal te besede z bitko žalostjo. „Sej sim vedel,“ je rekel, „da ne bodete drugače storili; sej tudi nič boljšega nisim zaslužil. Ne morem in tudi nečem več živěti. Meni ni mogoče, to strašno breme svoje vesti celo življenje nositi. Umrěti ho-

čem, — smert mi bo pokoj dala. Bog se usmili moje žene in mojih otrok!“

Mina je glasno zavpila v svojim obupanju. Na kolena je padla pred starega moža ter rekla: „Oče, usmilite se svojega sina! Usmilite se mene in mojih ubozih otrok. Bog je milostiv in usmiljen; on nam bo naše gréhe odpustil.“

„Mina,“ ji reče starček modro, „ti ne véš, kaj govoriš! Ne moti se, Bog ne da s sabo norčevati. Upokoji se zdaj! Še ni tako dalječ prišlo; še je sto in sto pot odpertih, ki znajo tvojega moža rešiti; pot pa, na katero ti hočeš iti, nas pelje vse v pogubljenje.“

Zdaj vstane kar naenkrat velik hrup na cesti in kmalo potem stopijo trije sodni hlapci v hišo, ki so glasno po Lenartu prašali. Mina je zgrabila v svojim strahu in obupu svojega moža za roko in ga je hotla v drugo stanico peljati, pa Lenart se je terdo postavil ter rekel: „Nečem biti rešen! zadene nej me serd božja, katero sim na sebe naložil!“

Beriči so priderli v stanico in naravnost na Lenarta.

„Kaj hočete?“ jih vpraša nesrečna žena: „Moj mož je nedolžen! On ni gojzdnika.“

ubil! Prisêžem vam pri Bogu in pri vsih svetnikih, da je bil Lenart celo noč doma in ni šel iz hiše!“

Beriči pa so se smejali z merzlim pokojem in eden je rékel: „Žena ne prizadevajte se zastonj! Mertvi sam je govoril in njegovo pričevanje veljá več kakor vaše!“

„Mertvi je govoril?“ je rekel Lenart ves prestrašen. „Kaj hočete s tém reči?“

„Nič družega,“ je rekel beriç, „kakor da ste ga enkrat premalo udarli, da bi največjega pričevavca vašega hudodelstva neškodljivega naredili. Umrjeni se je za malo časa zbrihtal, da je mogel sodniji vaše imé povédati. Ali zdaj še živí, ne vém; skoraj da ne več, zakaj vi imate močno pést in terdno roko, Lenart, to mora vsak réci. Pa ubiti se je za dolgo časa dosti prebrihtal. Pojdite z nami!“

„Oh gospod Bog!“ je zdihnil zdaj starček in je sklenil svoje roke čes persi: „Vse si dobro narédil! Péklensko terpljenje si z mojega serca vzel in pot milosti si nam odperto pustil. Gospod Bog zahvalim se Ti!“

Mina pa ni zamogla kaj tacega misliti. Na kolena je padla pred beriçe, objemala njih noge in prosila za božje usmiljenje, ji milost skazati in ji moža pustiti. „Vzemite

mene namest njega!“ je pristavila: „prav za prav sim ga jez umorila! Jez sim Lenarta iz hiše gnala, j. z. sim jezo v njegovo serce vložila. Jez sama sim vsega kriva. Ako more življenje človeka moritev spraviti, vzemite moje življenje!“

„Vstani, vstani, moja zvesta žena!“ je rékel Lenart in vzdignil nesrečno ženo. „Take ljubezni in zvestosti nisim vredin. Jez moram terpéti, kar sim zaslužil. Moli za mene Boga! On sam zamore vse dobro storiti.“

„Ali mi dovolite“, je prašal zdaj berič, da od svojih otrok slovo vzamem?“

Pervi berič je ogledoval nekaj časa Lenarta, potem pa mu reče: „Pojdite in pridite kmalo nazaj! Upam vam!“

In zdaj je šel Lenart v stanico, kjer so njegovi trije otroci se pokojno in mirno spali in si niso mislili, da svojega očeta morda nikolj več ne bodo vidili. Mina ga je hotla spremiti. Pa rekel ji je ostati in kmalo se je zopet vernil in rekel: „Zdaj sim vse opravil! — Oče,“ se je še k očetu vernil, „ne zaveržite svojega sina. „Bog, kateri je vaš, je tudi moj! Blagor mi, da zamorem zdaj to reči, kakor se nikolj nisim mogel. In Mina, obriši si svoje solze. Vém,

da se ne bova nikolj več vidila! Povej otrokom, da sim šel na daljno pót! Ne odtegni mi svoje ljubezni, svojega usmiljenja in zapaj z mano v Boga!“ Potem se je iztergal iz njenih rok, je objel še enkrat kolena svojega očeta, kateri je svojo slabo roko na glavo svojega sina položil, in ni mogel nič drugega reči, kakor: „Bog bodi s tabo in z nami!“

In zdaj je zapustil Lenart v sredi beričev svojo hišo, in prišel je kmalo v tamno ječo.

3.

Besede beriča: „Mertvi je govoril,“ so bile resnične. Moža v kervi ležečega so še dosti zgodaj našli in življenja še ni popolnoma izdihnil. Ubogi lovec, kateri je šel samo svojo dolžnost opravljat, je bil od Lenartove puške tako strašno razbit, da je bilo malo upanja, ga rešiti. Posebno globoke rane so vzele zdravniku vse upanje za njegovo ohranjenje. Da si ravno je človeška dolžnost, za rešenje svojega bližnjega vse, kar se da, poskusiti, je bilo tudi še v pravičnosti postave, vse kar je bilo mogoče poskusiti, mu življenje ohraniti, ker se je po

življenju ali smerti raztepenega Lenartova sreča ali nesreča ravnala.

Bog pa je imel milost za nesrečnega moža, ktereга je oholo, kljubljivo in napihnjeno serce na pot pogubljenja zapeljalo. Že tretji dan potem so izgovorili zdravniki za precej gotovo, da bo lovec živ ostal. Ker je bilo pa samo zavoljo tega, ker so ubitega še v pravim času našli, mogoče mu življenje rešiti, je bil Lenart do precej visoke stopnje kazni vredin. Pravda je tekla več mescov, ker je Lenartovi umni zagovorjavec vedno kaj novega našel, kar je kazin zmajševalo in preiskavo odlagalo. Briedek čas nepokoja in strahú za ubozega jetnika, ki med smertjo in življenjem še sreče ni mogel imeti, svoje ljube viditi in z njimi govoriti. Nihče drug ni prišel k njemu kakor star duhovnik, da bi ga v veri podučil in mu tolažbo délal. Toda Lenartovo serce je preveč oterpnilo, kakor da bi ga bil ta pobožni mož mu ogréti mogel. Če bi bil smél Lenartov oče njegov učenik biti, bi bil njegovo slabo dušo gotovo bolj podperal in tudi njemu bi bilo to bolj djalo. Zakaj od tistega nesrečnega dné je starček bolj in bolj hiral. Ne da bi bil tožil ali da bi se ne bil potolažiti dal;

s tiho in ponižno poterpežljivostjo je terpel bolečine svoje duše; Boga je hvalil za pokoro, ktero mu je še poslednje dni življenja naklonil; z gorečo ljubeznijo je govoril od svojega sina in tolžil serce svoje pasterke z sladkim upanjem za njo in za njenega moža. Vsim je delil življenje in krepost, samo za sebe ni imel ne življenja ne kreposti. Od dne do dne je bil bliže groba. Bilo je, kakor če bi bila tista nesrečna noč steblo njegovega življenja zlomila.

Vsa drugačna je bila Mina. Ko je prvo bolečino prestala in ko je v božjo sveto voljo udana zopet lepših časov upati začela, je čudovito serčna in močna postala. Ker je bila prepričana, da mora poleg svojih maternih dolžnost tudi očetove spolnovati, je še bolj za svoje otroke in za hišo skerbela. Vso srečo, vse zveličanje ji je misel delala, svoje otroke tako rediti in učiti, da bo oče kadar jih bo zopet vidil, kar je svesto upala, po njih pogledu vse svoje prestano terpljenje pozabil. Uboga žena! Eno je pač zamogla storiti, družega pa ne. Svoje otroke je mogla za keršanske ljudi zrediti, ali revšini ni mogla oditi.

Pravda je sčasom vse njeno premoženje požerla in ko je bila končana, je stala

uboga Mina s svojimi otroci in do smerti bolnim starim očetom bosa in brez vse pomoči. Svojo hišo je mogla zapustiti in v ubogo kočo iti. Da je za svoj život živeža dobila, ji ni bilo drugega storiti, kakor dela iskat ali prosit iti.

Sodba je stekla; Lenart je bil na galejo obsojen za šest lét. Ko je stari oče to slišal, je sklenil svoje roke, in rekel: „Gospod Bog! usmili se!“ potem je stisnil svoje oči in jih ni nikolj več odperl. In ko so Lenarta v Masilio peljali, je šel memo pogreba, pri katerim ni blo več ljudi, kakor tisti, ki so merliča nesli, in duhovnik s cerkovnim fantom.

„Koga nesete pokopat?“ je vprašal: „Starega Lenarta!“ so odgovorili možje, kateri jetnika niso poznali.

S strašnim pogledom se je ozerl Lenart v nebo, pa kmalo so mu solze oči zalile. V pesti je skrtil svoje obličje in šel žalostno jokajoč naprej.

4.

Štéri léta potem je prišel duhovnik v Masilio. Mož srednje starosti je bil, oblečen v prostim miniškim oblačilu, ki je njegovo

suho telo pokrivalo. Bledo, vpadeno obličje je razodevalo ali bližnjo smert ali pa nasledke nemirnega delavnega življenja, ki poslednjo moč požera, brez da bi kolikaj pokoja privošilo. In to je bilo tudi, zavoljo česar je bil mož tako betežen viditi. Ljubezin, usmiljenje in blagovoljnost mu je sijala iz milih oči. Bil je kakor če bi bil poslan, revšino siromakov in kopernéčih na svojo ramo prevzeti in tolažbo in voljnost ter mir v kočé žalosti prinesiti.

Ko je duhovnik v Masilio prišel, je šel koj na breg in prašal po barkah, na katerih so galejci.

„Ali smem uboge jetnike obiskati?“ je vprašal enega čuvajev.

„O sméte!“ mu odgovori ta z glasom, ki ni ne veselja ne usmiljenja razodeval. „Pazite, častiljivi oče,“ je še pristavil. „Če imate kaj denarjev pri sebi, je bolje, da jih zatajíte; beračevali bodo pri vas, in če bode le enemu kaj dali, bodo vsi drugi čes vas šli kakor divje zverine.“

„Ne skerbite zato, ljubi prijatelj!“ je rekel duhovnik z britkim smehljanjem. „Ako bi denar sam pomagati in olajšati mogel, bi bilo rés prazno, če bi jih jez obiskal; zakaj

malo vénarjev, ki jih imam pri sebi, bi slabo pomagali. Povejte mi pa, ali morate z mano iti?"

„Ni treba!“ je odgovoril čuvaj kratko in merzlo. „Ti Gospodje na galeji ne morejo vjiti, vi pa menda tudi ne bodete verig razbili in razsékali!“

In tako je pustil duhovnika samega, ki je zdaj svojo pot od galeje do galeje nastopil. Kak žalostni pogled! Kamor kolj se je oko ozerlo, je vidilo človeško revšino v njeni najgroznejši velikosti. Jetniki, s težkimi železnimi verigami k barkam prikovani, z bledimi in žalostnimi obličji so bili živi smerti podobni, ktera življenje zasmehuje. Bili so kakor truma tacih, ki so od smerti vstali, kateri so bili po svoji podobi in po svojih težkih délih namenjeni, besede svetega pisma: „Božja volja je, da se vsim pomaga in da vsi resnico spoznajo!“ v zabavljico na božje vladanje sveta, na čez vse usmiljeno ljubezin božjega očeta in na keršanstvo spremeniti.

Več dél njih je svoje déla z divjo, stermo vkljubnostjo, znaminjem groznega obupa, strašnega namena, se znositi, ki je le ure osvobodjenja čakal, da bi smert in

nesrečo med ljudi zagnali; samo pri nekterih se je v obličju tiha voljnost v njih žalostno osodo spoznati dala; v tla so obernili svoje oči pred duhovnikom, ko se jim je približal.

Med temi je bil mlad mož, kakih 30 let star, kateri je duhovniku posebno dopadel. Da si ravno se je revšina in težko delo na njegovim vpadenim obličju bralo, je vunder posebna ponižnost in poterpežljivost iz njega sijala; v njegovih očeh se je svetila mila krotkost, ktera je globoko bolečino in preserčno obžalovanje hudodéla, ki ga je tu sim pripeljalo, kakor tudi keršanska podverženost pod sramoto, ktero mu je božjo modrost naklonila, razadevala. Ja, duhovnik je dobro vidil, kako je po bledih licah galejca solza za zolzo tekla in na tla kapala.

Poln usmiljenja z njim stopi duhovnik bliže mladega moža in mu reče: „Ljubi prijatelj, zakaj se jokaš? Kaj te žali?“

Jetnik pogleda duhovnika z silno žalostjo in pomaje potem z glavo, kakor če bi bil hotel reči, da mu nihče ne more pomagati v njegovi revšini.

„Govori!“ mu reče duhovnik dalje, kakor če bi ga bil prosil. „Morebiti zamorem

vunder kaj storiti, ti tvojo žalost olajšati. Ako ti je mogoče z denarji pomagati, jih sicer sam nimam, pa z božjo pomočjo bi dobrotljive prijatle dobil, ki bi ti pomagali. To malo, kar imam pri sebi, je vse tvoje!“

Jetnik je še vedno z britkim smehljanjem glavo majal; nazadnje pa je rékel: „Oh častitljivi gospod, moja révsina se ne da z denarji olajšati ali clo odpraviti. Česar mi je za to žalostno življenje tukaj treba, to imam, in tako malo je, da bi ne bilo treba skerbeti. Kar mi serce teži, to je breme, ki me bo s svojo grozovito težkoto kmalo umorilo; ne morem je dalje nositi?“

Vnovič so se jetniku solze vderle; on čverst, terden mož, je jokal kot otrok.

„Zaupaj mi,“ je govoril duhovnik dalje. „Morda bo vunder mogoče, te potolažiti in tvojo révsino olajšati. Sej ni nobeno breme tako veliko in tako težko, da bi vsegamočni in vsegausmiljeni Bóg s svojo sveto besedo ne bil dal olajšanja za to!“

„Ja,“ je rekel jetnik z milim veseljem, „té vaše beséde same pričajo resnico vašega govorjenja. Štiri leta sim zé tu v tem sramotnim prebivališu; dan na dan nimam nič, kakor najtežeje, najgerje déla; kamor kol se

ozrem, ne vidim družega, kakor tovarše v terpljenju, iz katerih ust ne slišim družega, kakor mermranje in klétje. Čuvaji nimajo usmiljenja z nami; za izmečke vsih ljudi nas imajo; ne mislijo pa ne, nas poboljšati ali nam naš žalostni stan olajšati. Nobene prijazne besede nimajo za nas; kolnejo in zmerjajo nas; žugajo in pretepajo nas; to je vse, kar od njih zvemo.“ „Gospod,“ je govoril jetnik dalje, „v šterih letih ste vi prvi, kateri po človeško z mano govori, kateri ima usmiljenje in tudi čuti z mano; in to me tako sladko tolaži, da ta tolažba v moji noči žalosti kakor prijazin žark solnca na mojo dušo pade. O, Bog vam poverni, častitljivi gospod. Zdaj, ko vem, da na zemlji še usmiljenje živi, hočem tudi še od nebés usmiljenja upati!“

„Ne pustim te!“ je rekel duhovnik z glasom silne človeške ljubezni: „Bolj odkrit moraš do mene biti; povedati mi moraš, kaj te žali, kaj ti serce teži; morebiti da ti morem pomagati!“

„Torej!“ je rekel jetnik. „Spovedati se vam hočem. Že to, da morem svojo bolečino v dušo položiti, ki z mano čuti, me bo potolažilo. Ime mi je Lenart in sim nekega kméta v Hierih sin. Ni ga boljšega in bolj

jakega moža, kakor so moj oče, ki so mi celi čas mojega življenja samo dobre uke dajali in mi tudi izgled Bogu dopadljivega življenja bili. Ali v meni je živel hud duh; ker sim s malopridnimi, Boga pozabljivšimi ljudmi se pečal, sim se tudi nerednega, postopajočega življenja privadil. Z ene slabe poti na drugo sim zahajal. Ljubezin do žene in otrok je v meni opేశala, svoje gospodarstvo sim iz nemar pušal, cele dni in noči sim se klatil, sim živel v groznih hudobijah in gréhih kot lovski tat. Na poti sim bil, svoj večni in časni blagor v nič spraviti. V svojo nesrečo sim imel zgubo svojega časnega blagra pred ko sim se bal, terpėti. Moj dobri oče so me enega dne zavoljo mojega grešnega življenja z očetovsko ljubeznijo svarili; serce se mi je začelo topiti in pred svojega očeta sim že hotel poklekniti in jih odpušanja prositi. Kar pride moja žena; kriva sramota je mojo dušo napolnila; mislil sim, da me hočeta oče in žena izdati; hudoba me je vjela, — ušel sim svaritvam in prošnjam svojih in serce je kipelo želje, se nad človeštvam znositi.“

„V gojzd sim pobegnil, ondi naletim na lovca, ki mi je hotel loviti braniti, in pobil sim

ga. Mislil sim, da je mertev, in upal, s krivim pričanjem očeta in žene posvetni kazni se odtegniti; pa mertvi se je zbudil in je zoper mene pričal. Zaperli so me in po dolgi pravdi za šest lét na galejo obsodili. Da si ravno me je ta grozna kazin ponižala in nesrčnega storila, to vunder še nič ni memo druge dvojne nesreče, ki je moje serce in mojo vest ob enim času težila. Moja pravda je požerla majhno premoženje, katero mi je pri mojim zanikernim življenju še ostalo, in moja žena in moji trije otroci so prišli v silno revšino. In ko so me iz ječe peljali, sim srečal pogreb svojega očeta; žalost zavoljo mene, zavoljo sramote, ki sim jo njih imenu naredil, jih je umorila!

Lenart je tu omolčal. Silna bolečina obžalovanja, hudo zbudjena vest mu ni dala govoriti.

Duhovnik sam je stal ves ginjen in samo z molčanjem je mogel pokazati, kaj njegovo serce čuti. Ravno pa, ko se je hotel z besedami tolažbe k nesrčnemu Lenartu obrniti, je začel ta zopet govoriti rekoč: „In vunder ta grozni spomin na svoje hude déla ni edina bolečina, ki me danas tare in bolj nesrčnega déla, kakor sim kadaj bil. To jutro sim zvedil, da bodo moja dobra

žena, moja zvesta Mina in moji trije otroci ne samo zavoljo žalosti za mene, ampak tudi iz presilne revšine poginiti mogli.“

„Moja Mina je zavoljo dolgoletnega terpljenja in skerbi zboléla in oslabéla, da ne more več délati; moji otroci so še premajhni, da bi mogli kaj zaslužiti. Tako čaka moje palica beraška in stradanje, in vse to zavoljo mojega prejšnega gréšnega življenja.“

„Jez sim umoril svojega očeta, svojo ženo, svoje otroke, razdjal svojo srečo! Oh, če bi bil prost! Morebiti bi še ne bilo prepozno, s svojimi močnimi rokami svoje ljube smerti zavolj stradanja otéti. Oh, gospod, ali imate besedico tolažbe za mene? Nimate je, — ni je nobene za mene na zemlji! Obteženemu s kletvijo svojega očeta, svoje žene in svojih otrok mi bo pred sodni stol božji stopiti. Vpitje mojih stradajočih otročičev mi bo tudi poslednjo tolažbo v smerti še vzélo!“

„Ne obupaj, ubogi, nesrečni moj prijatelj!“ ga je tolažil duhovnik. „Bog ima milost in pomoč za vse, zakaj bi je ne imel tudi za tebe! Rés je, da si zlo gréšil in samo tvoja hudobnost je kriva, da zdaj toliko terpiš. Zdaj ni čas, ti zavoljo tega očitati; tudi bi ti nihče ne mogel tvoje krivice

bolj občutljivo razložiti, kakor sam; za to verjamem, da ti je žal!“

„Oh!“ je rekel Lenart, „kakor rad bi najhujo kazin prevzel, kako rad bi stokrat umrl, če bi mogel s tem ženo in otroke smerti rešiti!“

„Ne, ne umrėti!“ reče duhovnik na to. „Prosi mar Boga za prav dolgo življenje, da boš po mogočosti zopet dobro naredil, kar si hudega storil. Ali nisi rekel, Lenart,“ — je govoril duhovnik dalje, — „da moraš še dvě leti tu pokoro delati?“

„Ja,“ mu odgovori jetnik, „še dve strašno dolge leti; ta čas znajo moja žena in moji otroci deset krat poginiti; dve lėti, meni dolge, kakor dvě sto lèt polnih terpljenja in revšine. Ne bom preživel téh dvéh lèt! Kadar bom zvedel, da so moji pomerli, me bo obup umoril, — in Bog mi bodi milostiv; — kaj bom po tem počel, sam ne vém!“

„Ne tako vihravo!“ ga je posvaril duhovnik. „Kristjan ne smé nikoli nad božjo pomočjo obupati. Povej mi, ljubi prijatelj, ali smeš kdaj upati, da ti bo kralj milost skazal?“

„Nak’!“ odgovori Lenart žalostno: „Vpitje galejca ne pride iz galeje, h kateri

je prikovan, in preden pa družih prošnja za milost do kralja pride, ne potrebujejo moja žena in moji otroci nobene človeške pomoči več; lakota jih bo do tistega časa umorila!“

Duhovnik je hodil nekaj časa, ves zamišljen, molče sim ter tje; nazadje obstoji pred jetnikom in mu reče: „Lenart, če bi se kdo našil, ki bi za tebe nastopil, ki bi si dal verigo nakovati in bi tvoje dela opravljal, — ali bi te potem spustili?“

„Koj, koj, gospod!“ je odgovoril Lenart urno in z čudnim svetenjem njegovih tamnih oči. Pa kmalo se je zopet stara tamota na njegovo zagorelo obličje vlegla in ves žalosten je pristavil: „Jez neumnež, jez ubogi, ubogi človek! Kako sim mogel le kaj takega misliti! Kje bi se na čeli božji zemlji človek našel, kateri bi brez vsake krivice, brez hudodélstva, brez sile se sam v tako sramoto, v tako revno, težavno življenje podal? Ni jih toliko denarjev ne blaga, s kterimi bi se dala taka sramota odvagati!“

Duhovni mož že poslednjih besed Lenarta ni slišal; naglo je šel od njega in je ubozemu jetniku, kateri ni vedel, zakaj ga je tako naglo zapustil, veliko žalost naredil. Milo je pogledoval za človekoljubom, kateri je bil edini človek, kateri je v šterih letih be-

sedico pomilovanja z njim govoril. V serce ga je bolelo, da je šel ptuji gospod, brez da bi se bil poslovil, brez da bi ga bil blagoslovil, od njega; hvaležin mu je bil pa vunder iz celega serca za urico časa, katero je njemu daroval.

In kam je šel duhovni? Oficirju se je dal napovedati, kateri je bil čez galejce postavljen in od kterega so mu povedali, da je prijazin gospod.

„Gospod,“ mu reče duhovnik, „ne poznate me: Vincenci mi je ime, ali če vam morem celo svoje ime povedati, Vincenci Pavlan.“

„Kaj?“ reče oficir s strahom in začudenjem: „Ali vi ste duhovni Vincenci Pavlan? tisti, kateri brez pokoja popotje, da ubogim dobre dela skazuje? kateri v najtamnejši kočje revšine in nesrčice zahaja, da tolaži in pomaga? Tisti, kateri je, siromak v posvetnih rečeh, vunder tako neskončno bogat v pomoči za vsacega? Vi ste tisti Vincenci Pavlan, ki je že v Tunisu robske varige nosil?“

„Tisti sim res,“ mu odgovori Vincenci in še pristavi: „da si ravno ne zaslužim, da se tako meni čudite. In vunder mi je ljubo, da me poznate; mojo prošnjo bodete morebiti zato prijazno spoznili.“

„Govorite, častitljivi gospod!“ je rekel oficir. „Kar je v moji moči, bom storil, da vam pokažem, kako zelo vas spoštujem in kako sim vam v imenu ubozega človeštva hvaležin!“

„Med galejci,“ je govoril Vincenci dalje, „imate mladega moža iz Hiéri z imenom Lenart. Kaj morete od njega reči?“

„Vse dobro v vsaki reči!“ odgovori oficir. „Lenart je eden tistih malih, kateri pri nas ne postanejo hudobniši, ampak res boljši. V štirih letih, kar je tu, še ni bilo nobene tožbe čez njega slišati; neutruden je pri delu in voljno dela. Že marsikteremu svojih tovaršev je k boljšemu umu in spoznanju pomagal. Svojo žalostno nesrečo nosi ponižno, kakor redko kdo. Če bi bili vsi galejci taki, kakoršim je Lenart, bi bil jez srčnin človek.“

„Zlahtni gospod,“ je rekel Vincenci dalje, „ne samo vse to dobro, kar mi od nesrečnega Lenarta poveste, ampak tudi vaše prijazno serce mi da serčnost in upanje do moje prošnje. Lenart ima še dve leti dostati. Povedal mi je pa ravno kar, da se njegovim, ker ga ni doma, silno slabo godí in da bodo mogli njegova žena in njegovi otroci lakote

umreti, če ne bo kmalo pomoči. Nibče pa tu ne more pomagati, kakor Lenart sam; še je terden in močan in delati hoče. Zaslužil bo toliko, kolikor potrebujejo njegovi za preživež. Zavoljo tega mora pa prost biti. Rekli so mi, da zamore Lenart, koj koj prost biti, če za ostale dve leti kakega n a m e s t n i k a dobi! Ali je to res?“

„Rés!“ odgovori oficir. „Postava pripusti koga izpustiti, če se namestnik najde; pa ravno tako bi se nepripustiti znalo; zakaj doslej se še nikolj ni kaj takega zgodilo, in vé se lahko zakaj da ne,“ je pristavil z bridkim smehljanjem.

„Oh, hvala Bogu!“ je rekel Vincenci ginjen, „da se ta pot upanje ne bo v nič izšlo. Žlahtni gospod, dobil sim nekoga, kateri hoče Lenartov namestnik biti. Kolikor ga poznam je tisti mož pošten mož, ktereга se nobena očitna sramota ni omadeževala. Ali bodete spustili tisto uro Lenarta, ko njegov namestnik pred vas pride?“

„Koj, koj, častitljivi gospod!“ reče oficir z večjim in večjim začudenjem. „Kdo pa je tisti mož, kateri se iz lastne volje v to sramoto podá?“

„Jez sam sim!“ je odgovoril Vincenci pokojno in je rekel potem, ko je vidil,

da je hotel oficir svoje neskončno začudenje isgovoriti, dalje: „Ne govorite mi nič vmes, žlahtni gospod. Moj sklep je tako terdin, da ga nič na svetu ovréči ne more. Verjemite mi, kdor je verige v Tunisu pri nevernikih in v najhujši sirovosti našil, ta se ne vstraši déla galejca v Masilii in pod tako keršanskim možem, kakor ste vi. Pa pomisliva, da je vsaka minuta, ktera tu zgubiva, za ubozega Lenarta bridka večnost!“

„Pa vaša čast?“ vgovori oficir še. „Ali ste pa tudi pomislili, da deset lét v robstvu v Tunisu ne odvaga desetega dela sramote, ktero verigo galejca v eni sami uri prinese?“

„Moja čast?“ je rekel Vincenci s smehljanjem. „Ali res mislite, da je moja čast v nevarnosti? Ljudje me bodo sicer zasramovali, pa tudi tega ne bodo storili. Ali me bodete vi zavoljo tega, ko bom verige nosil, menj spoštovali, kakor poprej? Gotovo ne. Prava čast je v vesti Bogu dopadljivega djanja, v spolnovanju dolžnosti do bližnjega. In kaj ste pa dve leti v službi nesrečnega človeštva? Ali ne mora rešeno življenje céle familije tak mir in blagoslov v mojo dušo prinesiti, da se bom sam koj obilno plačanega čutil, kakor sim zaslužil?“

Oficir je hotel še nekaj vgovarjati; pa Vincenci se je vsemu krepko vbratil in oficirju nazadnje nič drugega ni ostalo, kakor kovača poklicati, s tem in z duhovnom na galejo iti, kjer je bil Lenart prikovan.

„Lenart, ti si prost!“ mu je Vincenc na proti klical. „Dobil se je, ki bo tvoj namestnik.“

Ubogi jetnik ni vedel pri čim da je; kakor če bi bil brez uma je prežal molče v tē, ki so prišli. Ko mu je pa kovač na oficirjevo povelje res verige odkoval, da so na tla zaropotale, in ko se je prostega čutil, je padel na svoje kolena in se jokal, kakor otrok od neizrečenega veselja. Pa to veselje je imelo kratko biti. V svoje začudenje je vidil, da mašnik roko in nogo tje moli, in kovač grozno kovati začne.

„Za božjo voljo!“ je zaklical Lenart. „Ali vi sami, častljivi gospod? Tega pa ne, nikdar ne! Kakor me prostost neizrečeno srečnega déla, si je vunder nečem tako kupiti. Kovač, prikovaj mi le zopet moje verige!“

„Oj kaj še, ljubi moj prijatelj!“ mu reče Vincenci z veselim smehljanjem, kakor če bi ga kaj veselega pričakovalo. „Jez

bom te verige lože nosil, kakor ti. Jez sim sam na svetu, in dolžnosti stanú, v ktere ga me je Bog poklical, zamorem tudi tukaj spolnovati, in tukaj morda še bolje, kakor kje drugje.“

„Žlahtni, blagodušni mož!“ je rekel Lenart dalje, „kaj vas je primoglo to storiti?“

„Hvaležna ljubezin do gospoda, kteremu služim. In če bi mogel desetkrat za tebe terpéti in umréti, bi še ne bilo nič, prav nič memo tega, kar je naš Gospod Jezus Kristus za nas na svojim križu terpel. Ne mudi se, Lenart! Hiti k svoji ženi, k svojim otrokom. Bog blagoslovi tebe in dela tvojih rok!“

Dolgo še je stal Lenart in ni vedel, kaj bi storil. Ko je srečnost ljubezini do ljudi, ki sama sebe daruje, v Vincencovih očéh vidil, je bil serčen, dar prevzeti, s kterim se je sam Gospodu in Zveličarju za čas in večnost kupljenega čutil. Objel je mašnikove kolena, kuševal mu roke se glasno jokaje in rekoč: „Gori v bukvah živih bodete, ako me Bog nezaverže, tudi moje ime brali!“ je vstal in odšel. Ko je v svojo kočó prišel, je padel k nogam svoje zveste

žene in prijel od nje besede sprave. Pridno in nevtrudljivo je delal in tako svojo ženo in svoje otroke smerti rešil. Živel je čeli čas svojega življenja pošteno in v strahu božjim.

Stari duhovnik Vincenci Pavlan je preživel cele dve léte na galeji, zvunej zaničevan in zasramovan, v svoji keršanski duši pa svoboden, s krono časti kronan otrok božji. Kar je od svojega djanja na galeji pričakoval, to je obilo dosegel. Učil je je-tnike Boga spoznavati in ponižno ljubiti; njih podpornik, učenik, tolažnik je bil, in ko je čez dvě leti galejo zapustil, si je lahko z mirnim sercom rekel, da je zapušeno, zapeljano čedo zbral in pasel.

Rojen je bil Vincenci Pavlan leta 1576 na Francozkim. Njegovi starši so bili bogaboječi, ubogi kmetje. Ko je odrastel, je Boga goreče prosil, da bi mu dal njegovo sveto voljo spoznati. Veselje je imel do duhovnega stanú in leta 1600 je novo maša bral. Pet let potem so ga vjeli tolovaji na morju in v Afriko v sužnost odpeljali; prodan je bil tû človeku, kteri je zavoljo gerde želje dobička od katoljske vere odstopil. —

Zvesto mu je služil. Njega in njegovo ženo je spreobernal in vsi trije so se v Rim peljali, kjer je več let živel, potem se je pa nazaj na Francozko vernil. Vse njegovo življenje je bilo le eno dobro djanje. S pomočjo pobožne in bogate žene je ustanovil red ali orden Lazaristov, kateri so ubogim na duši na telesu stregli. Tudi red usmiljenih sester je on ustanovil. Umerl je v letu 1660, 84 let star in je bil pozneje med svetnike postavljen.

P r i

JANEZU GIONTINI,

bukvarju v Ljubljani, so naslednje bukve na
prodaj:

- Ahasver** vezni popotnik. Pravlj. Laibach 1850. 3 kr.
- Čudopolna** podoba Matere božje v mestu Rimini na Rimskim. Mit Titelbild. Laibach 1850. 6 kr.
- Jeran, L.**, Terpljenje pravizniga in pokora grešnika, s nekterimi veznimi rezluzami v pergodbah. Mit 1 Stahlstich. Laibach 1848. Steifband. 20 kr.
- Jeran, J. L.**, sveti Juri sereni vojšak. Serenim slovenskim mladenčem, spisal L. J., duhoven. Laibach 1851. 8 kr.
- Kerhanfke** drobtinize is shivljenja svetnikov in drusih poboshnih ljudi. Mit 1 Stahlstich. Laibach 1850. 16 kr.
- Krish** mésingasti in popisovanje Palestine. 8 kr.
- Nafledovanje** svetnikov boshjih. Poduka polne povésti is shivljenja svetnikov. Laibach 1849. 45 kr.
- Osrečeni** kristjani svojimu novoizvoljenimu vikšimu pastirju, Papežu Piju IX., z popisam volitve, življenja in nastopa svetiga Očeta Pija IX. Mit Portrait. Laibach 1847. 12 kr.
- Shivljenje** svétiga Janeza Nepomuzhana. Mit 1 Kupfer. Laibach 1847. 8 kr.
- — mladenzha Alojsia Gonzaga. Mit 1 Kupfer. Laibach 1846. 8 kr.
- svete devize Teresije. Mit 1 Kupfer. Laibach 1846. 8 kr.
- Šmida, Kr.**, Hirlanda bretanjska vojvodnja ali zmaga čednosti in nedolžnosti. Po nemškim. Laibach. 12 kr.
- Sveta** diviza in dekla Zita. Laibach 1846. 8 kr.

Dve igri za slovensko gledišče: 1) Juran in Sofija, ali Turki pri Sisku. 2) Štepan Šubič, ali Bela IV. na Hrovaškim. Laibach 1850. 15 kr.

Kratkočasne igre z kvartami, številkami in družimi reči v družbah. Laibach 1850. 10 kr.

Malavašihz, Fr., Erasem is Jame. Povest. Mit Titelbild. Laibach 1845. 8 kr.

Némfiki Pavliha v slovénfki obléki. Laibach. 12 kr.

Bojték ali pravlica od viteza v drevo vpreženiga, prijetno in kratkočasno branje. V Ljubljani 1853. 6 kr.

Stric Tomova koč, ali življenje zamorcov v robnih državah svobodne séverne Amerike, iz némakiga poslovenil Fr. Malavašič, s šterimi podobšinami. V Ljubljani 1853. 36 kr.

Oče grof Radecki, c. k. maršal. Popisal Fr. Malavašič, z jeklorezom. V Ljubljani 1852. 20 kr.